

DIAK

Satu Mäkinen
Sosionomi (YAMK)
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Ekososiaalinen työ ja globaali osaaminen
Opinnäytetyö, 2025

**Ekososiaalisuus ja kestävän
kehityksen tulevaisuus diakoniatyössä**
Oppimateriaalin tuottaminen

TIIVISTELMÄ

Satu Mäkinen

Ekososiaalisuus ja kestävä kehityksen tulevaisuus diakoniatyössä – oppimateriaalin tuottaminen

40 sivua ja 2 liitettä

Kevät 2025

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosionomi (YAMK)

Ekososiaalinen työ ja globaaliosaaminen

Tämä opinnäytetyö tutki kestävä kehityksen kasvavaa roolia erityisesti diakoniakasvatuksen alalla. Se keskittyi odotuksiin ekososiaalisuudesta ja kestävä kehityksen tulevaisuudesta. Opinnäytetyön tarkoituksena oli luentomateriaalin luominen Diakonia-ammattikorkeakoulun diakonian asiantuntijuutta käsittelevälle kurssille. Aihe on erittäin ajankohtainen, sillä kestävä kehitys edustaa paikallisesti, alueellisesti ja globaalisti tapahtuvaa ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka tavoitteena on varmistaa hyvät elinolosuhteet nykyisille ja tuleville sukupolville. Se korostaa ympäristö-, inhimillisten ja taloudellisten tekijöiden tasavertaista huomioon ottamista päätöksenteossa ja toiminnassa. Kestävä kehityksen keskeisiä näkökohtia ovat sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys, ekologinen kestävyys ja taloudellinen kestävyys.

Ekososiaalisuus viittaa ekologisten ja sosiaalisten kysymysten vuorovaikutukseen, tunnustaen ihmisen olemassaolon riippuvuuden luonnosta ja planeetan ekosysteemeistä. Se toimii sateenkaarikäsitteenä erilaisille lähestymistavoille, joilla pyritään ratkaisemaan toisiinsa kietoutuneet ekologiset ja sosiaaliset ongelmat. Opinnäytetyössä käsitellään myös kestävä diakonian käsitettä, jonka tavoitteena on murtaa köyhyyttä ylläpitäviä rakenteita samalla kun tuetaan yksilön resursseja. Metodologiaan kuuluu systemaattisesti tehty kirjallisuuskatsaus, jolla kerätään ja arvioidaan olemassa olevaa kestävä tulevaisuutta koskevaa tutkimustietoa. Sen perusteella laaditaan koulutusmateriaaleja, jotka sopivat nykyisiin koulutusmenetelmiin, kuten itsenäiseen verkko-opiskeluun. Lopullisena tavoitteena on lisätä opiskelijoiden tietoisuutta kestävästä tulevaisuudesta ja ekososiaalisuudesta diakoniatyön yhteydessä. Tuloksena voidaan todeta, että nykyisen tutkimustiedon mukaan kestävä tulevaisuus on sellainen, jossa yhteiskunnat toimivat ympäristön, talouden ja sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta tasapainoisesti. Se perustuu vahvaan tieteelliseen ymmärrykseen siitä, kuinka luoda kestävä ekosysteemi, talous ja yhteiskunta, jotka tukevat toisiaan pitkällä aikavälillä.

Asiasanat: Kestävä tulevaisuus, ekososiaalisuus, kestävä diakonia, vihreä siirtymä ja yhteiskunnallinen tasa-arvo.

ABSTRACT

Satu Mäkinen

Ecosociality and the future of sustainable development in diaconal work – producing educational material

40 pages and 2 appendices

Spring 2025

Diaconia University of Applied Sciences

Master of social services

Ecosocial work and global competence

This thesis investigates the growing significance of sustainable development across various sectors of society, with a particular emphasis on diaconal education. It examines the expectations surrounding ecosociality and the future trajectory of sustainable development, culminating in the development of lecture materials for the Diaconia University of Applied Sciences' course on diaconal work expertise. The subject matter is of paramount importance, as sustainable development signifies a deliberate societal transformation occurring at local, regional, and global levels, aimed at securing favourable living conditions for both present and future generations. It underscores the necessity of equally weighing environmental, human, and economic considerations in decision-making and actions. Essential components of sustainable development encompass social and cultural sustainability, ecological sustainability, and economic sustainability.

Ecosociality encompasses the intricate relationship between ecological and social issues, highlighting the essential dependence of human life on nature and the planet's ecosystems. It serves as a comprehensive framework for various strategies aimed at tackling the interconnected ecological and social challenges we face. Additionally, the thesis explores the notion of sustainable diaconia, which seeks to dismantle the structures that sustain poverty while empowering individuals' resources. The methodology involves a systematic literature review to collect and assess existing research on sustainable futures, emphasizing the development of educational materials that are in harmony with contemporary educational practices, such as independent online learning. Ultimately, the goal is to elevate students' understanding of sustainable futures and ecosociality within the realm of diaconal work. As a result it can be stated that current research indicates that a sustainable future is characterized by societies functioning in harmony with environmental, economic, and social well-being. This concept is grounded in a robust scientific understanding of how to establish a sustainable ecosystem, economy, and society that mutually support one another over the long term.

Keywords: Sustainable future, ecosociality, sustainable diaconia, green transition, social equity

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 KESTÄVÄ TULEVAISUUS.....	5
2.1 Kestävä kehitys.....	5
2.1.1 Agenda 2030.....	6
2.2 Ekososiaalisuus	8
3 DIAKONIATYÖ	11
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	14
4.1 Tarkoitus ja tavoitteet.....	14
4.2 Työelämäkumppani.....	15
5 AINEISTON KERÄÄMINEN	16
5.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus.....	16
5.2 Aineistonhankinta.....	19
5.3 Aineiston laadun arviointi	23
5.4 Aineiston analyysi	23
5.5 Oppimateriaalin kehittäminen.....	26
5.5.1 Käytettävä metodi	26
5.5.2 Oppimateriaalin sisältö.....	27
6 TULOKSET	29
7 EETTISET NÄKÖKULMAT JA LUOTETTAVUUS	32
8 POHDINTA	34
8.1 Ammatillinen kasvu	35
LÄHTEET.....	37
LIITE 1. Kirjallisuuskatsauksen lähdeaineisto	41
LIITE 2. Luontoperusteisen diakonian oppimateriaalin esimerkki diat.....	49

1 JOHDANTO

Kestävän kehityksen rooli kasvaa jatkuvasti yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla, kuten myös diakonia-alan koulutuksessa. Opinnäytetyössäni perehdyin odotuksiin ekososiaalisuudesta ja kestävän kehityksen tulevaisuudesta. Niiden pohjalta laadin luentomateriaalia Diakonia-ammattikorkeakoulun *diakonian asiantuntijuus-* opintojaksolle.

Opinnäytetyön aihe on erittäin ajankohtainen. Kestävä kehitys on paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti tapahtuvaa ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Tämä tarkoittaa sitä, että ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa. Kestävän kehityksen painopisteet ovatkin sosiaalinen ja kulttuurillinen kestävyys, ekologinen kestävyys sekä taloudellinen kestävyys. (Ympäristöministeriö, 2023.)

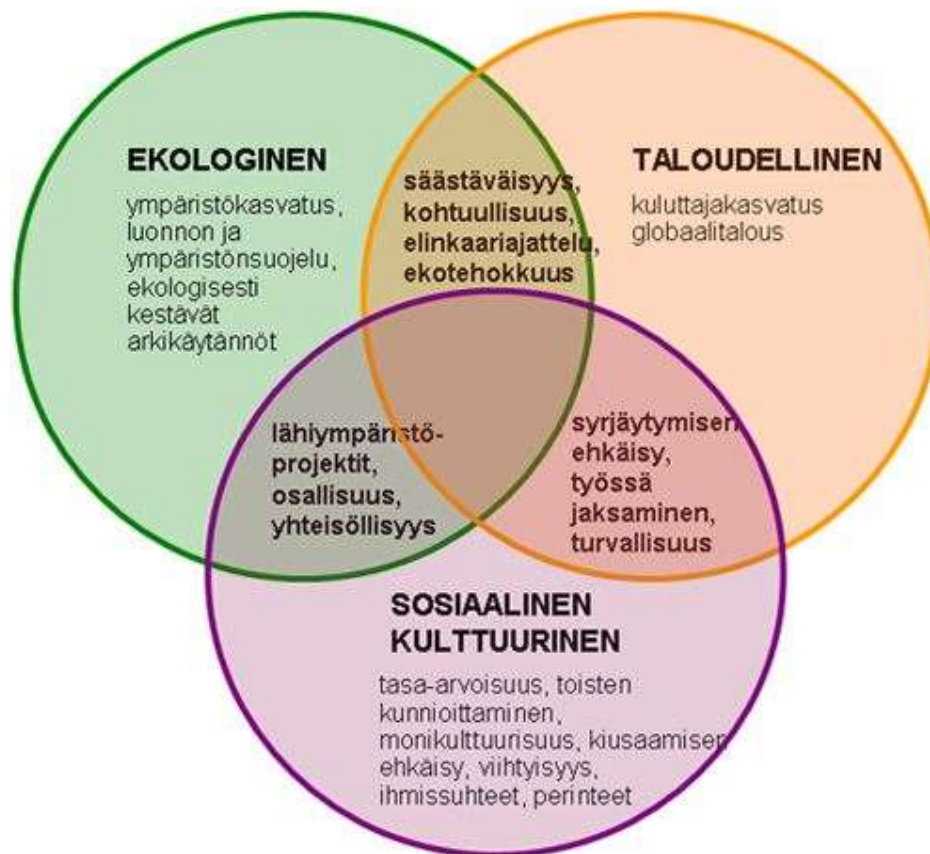
Kestävässä kehityksessä on huomioitava luonnonvarojen riittävyys sekä köyhyyteen liittyvät asiat. On tärkeää, että paikallisesti sekä alueellisesti tapahtuu jatkuvaa muutosta, jotta myös tulevat sukupolvet saavat turvallisen elämisen mahdollisuuden. Diakoniatyössä kohdataan kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä. Verkostoyhteistyö yhteistyökumppanien kanssa on rakenteellisen köyhyyden vähentämistä koko yhteiskunnan tasolla. Diakoniatyö tarjoaa keskusteluja, taloudellista avustamista, ruoka- ja vaateapua. Ruoka- ja vaateapua antaessa diakoniatyöntekijät ohjaavat asiakkaita kestäviin valintoihin, ekologiseen ja taloudelliseen kestävyteen sekä edistävät asiakkaiden hyvinvointia. Suomen evankelisluterilainen kirkko on rakentamassa kestävää kehitystä ja sen tavoitteena on hiilineutraali kirkko vuonna 2030. Suurin osa seurakunnista ja seurakuntayhtymistä on mukana kirkon ympäristöjärjestelmässä. Kirkon ilmastoperiaatteisiin kuuluvat kiitollisuus, kunnioitus ja kohtuus. Kristillisen käsityksen mukaan ihmisen tehtävä on viljellä ja erityisesti varjella luomakuntaa. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, 2019.)

2 KESTÄVÄ TULEVAISUUS

2.1 Kestävä kehitys

Termi "kestävä kehitys" katsotaan saaneen alkunsa Norjan pääministeri Gro Harlem Brundtlandin lauseesta "kestävä kehitys on kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa" vuonna 1987. Hän toimi tuolloin Yhdistyneiden kansakuntien ympäristön ja kehityksen maailmankomission eli Brundtlandin komission puheenjohtajana. (Ympäristöministeriö, 2023.) Komissio määritteli tuolloin kestävän kehityksen sosiaaliseksi, taloudelliseksi, ympäristölliseksi ja kulttuuriseksi kehitykseksi, joka ei vaaranna tulevien sukupolvien oikeutta omaan kehitykseensä.

Nykyisin kestävä kehitys jaotellaan kolmeen peruspilariin, joita ovat ekologinen, taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys. Nämä linkittyvät vahvasti toisiinsa eri teemojen kautta, kuten kuvasta 1 voidaan todeta. Kestävään kehitykseen liittyy olennaisesti ajatus planeetan rajallisuudesta. Ihmisen toiminta on sopeutettava maapallon luonnonvaroihin ja luonnon kestokykyyn. (Suomen ympäristöopisto, 2022.)

Kuva 1 Kestävän kehityksen ulottuvuudet (Suomen ympäristöopisto, 2022).

Opinnäytetyössäni keskityn etenkin sosiaaliseen ja kulttuurilliseen kestävyteen. Siinä keskeisimpänä tavoitteena on hyvinvoinnin siirtyminen sukupolvilta toisille. Maailmanlaajuisia sosiaalisen kestävyden haasteita ovat etenkin väestönkasvu, köyhyys, ruoka- ja terveydenhuolto, sukupuolten välinen epätasa-arvo sekä koulutuksen järjestäminen. Näiden haasteiden voittaminen vaatii vahvoja toimia niin valtioilta kuin kansainvälisiltä yhteisöiltä. Silti myös pienten paikallisten toimijoiden on osattava kantaa vastuunsa. (YK-liitto, i.a.)

2.1.1 Agenda 2030

Agenda 2030 on vuonna 2015 sovittu YK:n kestävän kehityksen tavoiteohjelma. Se tähtää äärimmäisen köyhyden poistamiseen sekä kestäväan kehitykseen, jossa otetaan ympäristö, talous ja ihminen tasavertaisesti huomioon. Ohjelman kantava periaate on, että ketään ei jätetä kehityksessä jälkeen. Se sisältää 17

tavoitetta (kuva 2), jotka kaikkien valtioiden tulisi yhdessä saavuttaa vuoteen 2030 mennessä. (Valtioneuvoston kanslia, i.a.)

Kuva 2 Kestävän kehityksen tavoitteet (Valtioneuvoston kanslia, i.a.)

Suomen hallituksen Agenda 2030-toimeenpanotyötä ohjaa kansallinen toimeenpanosuunnitelma. Se on hallituksen laatima asiakirja, joka annetaan valtioneuvoston selontekona eduskunnan käsiteltäväksi. Pääministeri Sipilän hallitus laati ensimmäisen toimeenpanosuunnitelman vuonna 2017 ja pääministeri Marinin hallitus päivitetyn valtioneuvoston Agenda 2030-selonteon vuonna 2020. (Valtioneuvoston kanslia, i.a.)

Hallituksen ohella myös yrityksillä, tutkimuksella ja kansalaisyhteiskunnan toimijoilla on merkittävä rooli tavoitteiden toimeenpanossa. Yritykset vaikuttavat esimerkiksi työntekijöiden työoloihin ja valmistettavien tuotteiden ympäristöystävällisyyteen. Juuri tähän asiaan perehdyn opinnäytetyössäni. Onnistunut Agenda 2030:n toimeenpano edellyttää koko yhteiskunnan osallistamista, eli jatkuvaa yhteistyötä ja vuoropuhelua hallituksen ja muiden yhteiskunnan toimijoiden välillä.

Kestävän kehityksen tavoitteet perustuvat ajatukselle siitä, että ketään ei jätetä. Tämä periaate perustuu jakamattomiin ja yleismaailmallisiin ihmisoikeuksiin. Teeman tarkoituksena on, että ketään ei jätetä kehityksestä jälkeen. Tavoitteiden

toteuttamisessa on syytä kiinnittää erityistä huomiota ihmisiin tai ihmisryhmiin, jotka helposti jätetään syrjään tai unohdetaan. Tätä periaatetta noudattamalla voidaan varmistua tavoitteiden aidosta onnistumisesta sen sijaan, että globaaleja tai kansallisia keskiarvoja tulkittaisiin parhain päin kadottaen kosketuksen todelliseen maailmaan. Ketään ei jätetä -periaate on erinomainen ohjenuora, jota seuraamalla varmistamme, että tavoittelemamme kehitys on toivottavaa kaikkien näkökulmasta eikä ketään syrjitä. Pohjimmiltaan periaatteessa on kyse siitä, että annamme kaikille ihmisille mahdollisuuden tulla kuulluksi, vaikuttaa omaan elämäänsä ja elää arvostettuna yhteisön jäsenenä. (YK-liitto, i.a.)

2.2 Ekososiaalisuus

Ekososiaalisuus on käsite, joka yhdistää ekologiset ja sosiaaliset näkökulmat kestäväan kehitykseen. Se viittaa toimintaan ja ajattelutapaan, joka ottaa huomioon sekä ympäristön hyvinvoinnin että sosiaalisen oikeudenmukaisuuden. Ekososiaalisuudessa pyritään siihen, että ympäristön ja luonnonvarojen käyttö tapahtuu tavalla, joka ei vaaranna tulevien sukupolvien elinmahdollisuuksia, ja samalla edistetään yhteiskunnallista tasapainoa ja ihmisten hyvinvointia.

Ekososiaalisuus tarkoittaa ekologisten ja sosiaalisten kysymysten yhteisvaikutusta. Ekososiaalisessa viitekehyksessä tunnistetaan ihmisten olemassaolon riippuvuus luonnosta ja planeetan ekosysteemistä sekä ihmisten ja luontoympäristön interaktiivinen vuorovaikutussuhde. Ekososiaalisuus on sateenvarjokäsite monenlaisille toisistaan poikkeaville ajattelutavoille, jotka pyrkivät ratkaisemaan ekologisia ja sosiaalisia yhteen kietoutuneita ongelmia. (Pulkki & Takkinen, 2022). Pelkistettynä ekososiaalisuus tarkoittaa sitä, että *”ekologiset prosessit ovat läsnä inhimillisessä yhteiskunnallisessa elämässä”* (Kuukka, 2019.)

Ekososiaalinen sivistyskäsite perustuu arvohierarkialle, jossa luonto ja ekosysteemien kantokyky muodostavat perustan kaikelle inhimilliselle toiminnalle. Tämä tarkoittaa sen tunnustamista, että ihminen – ja koko nykyinen sivilisaatiomme – on täydellisesti riippuvainen luonnon tarjoamista elämästä

ylläpitävistä järjestelmistä, kuten puhtaasta vedestä, ilmakehästä, maaperästä ja luonnon monimuotoisuudesta. Ilman näitä perusresursseja ei ole mahdollista ylläpitää yhteiskuntia, talouksia tai yksilöiden hyvinvointia. Ekososiaalinen sivistys merkitsee siirtymää ajattelutapaan, jossa inhimillinen kehitys ja koulutus nähdään ennen kaikkea välineenä ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväen maailman rakentamiseen. Sivistyksen tehtävä ei ole ainoastaan tiedon ja taitojen siirtäminen, vaan se tarkoittaa myös vastuullisuuden, myötätunnon ja yhteisöllisyyden arvojen vaalimista. Yksilön vapaus ja oikeudet eivät ole irrallisia, vaan ne kytkeytyvät aina yhteiseen hyvään ja planeetan hyvinvointiin. (Värri, 2015.)

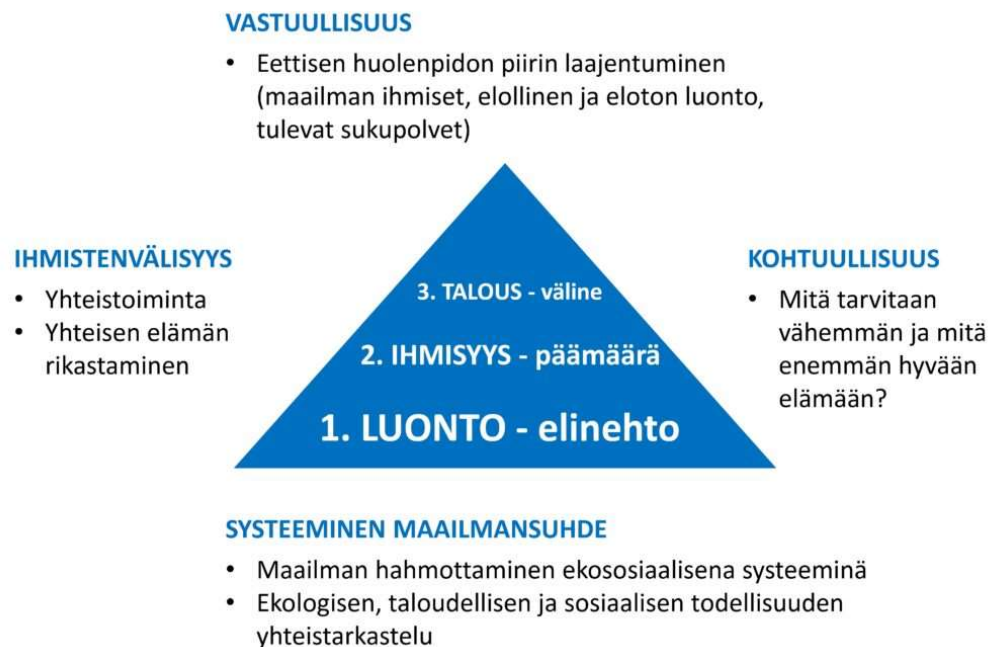
Toimiminen ekosysteemien kestävyuden asettamissa rajoissa tarkoittaa käytännössä sitä, että kaikessa päätöksenteossa – oli kyse sitten yksilöistä, yrityksistä tai valtioista – otetaan huomioon luonnon kantokyky ja ilmastokriisin torjuminen. Tämä edellyttää uudenlaista ajattelua, jossa edistyksen mittareina eivät toimi enää pelkkä talouskasvu tai materiaallinen vauraus, vaan kyky turvata hyvinvointia reilusti, kohtuullisesti ja pitkäjänteisesti. (Salonen & Bardy, 2015.)

Edistyksen päämääränä ei siis ole rajaton kasvu, vaan ihmisarvoisen ja merkityksellisen elämän mahdollistaminen kaikille maailman ihmisille – nyt ja tulevaisuudessa. Tämä edellyttää sekä ekologista että sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Se tarkoittaa muun muassa köyhyyden vähentämistä, koulutuksen ja terveydenhuollon tasa-arvoista saatavuutta, kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamista sekä sukupolvien välistä solidaarisuutta. Talous saa tässä kehikossa välineellisen roolin. Sen tehtävänä ei ole tuottaa arvoa itsessään, vaan tukea yhteiskuntaa saavuttamaan tavoitteita, jotka edistävät ekologista tasapainoa ja inhimillistä hyvinvointia (kuva 3). Talouden ohjaaminen palvelemaan kestävä kehitystä vaatii muun muassa verotuksen, lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten uudelleen tarkastelua. (Salonen & Bardy, 2015.)

Ekososiaalinen sivistys kuvastaa kestävä kulttuuria, joka tapahtuu inhimillisen kasvun välityksellä. Moraalinen mielikuvitus syntyy, kun ihminen oppii näkemään maailmaa mielikuvituksen kautta, jotta voisi ymmärtää omien tekojensa seurauksia. Mielikuvituksen kautta opitaan uusien vaihtoehtojen näkemistä,

ennakointia ja vertailemista. Moraalisen mielikuvituksen kautta opitaan ratkaisemaan moraalisia ongelmia. (Mathlin, 2018.)

Ekososiaalinen sivistys haastaa meidät kaikki – kasvattajat, poliitikot, elinkeinoelämän toimijat ja kansalaiset – pohtimaan uudelleen rooliamme tässä maailmassa. Se tarjoaa toivoa ja suuntaa maailmassa, jossa ekologiset kriisit, sosiaalinen eriarvoisuus ja merkityksellisyyden puute kietoutuvat toisiinsa. Kestävä tulevaisuus rakentuu vain, jos onnistumme yhdistämään ekologisen viisauden, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja eettisen sivistyksen kokonaisvaltaiseksi toimintatavaksi. (Värri, 2018.)

Kuva 3 Ekososiaalinen sivistyskäsitys. Mukailten (Salonen & Bardy 2015). Kuva Erkka Laininen

3 DIAKONIATYÖ

Sana *Diakonia* on suora käännös kreikan kielestä ja tarkoittaa palvelua, liittyen alun perin palvelutehtävän tai viran hoitamiseen (Latvus & Elenius, 2007 s. 13). Diakonia on kirkkolakiin (L 1054/1993) perustuvaa kirkon toteuttamaa toimintaa. Kirkkojärjestyksessä (KJ 1055/1991) säädetään, että jokaisessa seurakunnassa pitää olla diakonian virka ja että viranhaltijan lisäksi myös seurakunnan jäsenten tulee harjoittaa diakoniaa. Diakonia kuvataan kristilliseen rakkauteen perustuvana avun antamisena erityisesti niille, joiden hätä on suurin ja jotka eivät saa muualta riittävää apua. Vuoden 2024 lokakuussa Suomessa oli 1306 diakoniatyöntekijää (Kirkon tilastot, 2024).

Diakoniatyössä kohdataan laajasti erilaista apua ja tukea tarvitsevia asiakkaita. Kristityille lähimmäisiä ovat kaikki. Diakonian vaikuttamisviestiä ei ole helppo muotoilla. Diakonian yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen kuuluu nostaa esiin epäkohtia, jotka liittyvät esimerkiksi asunnottomuuteen ja keinoihin, miten asia saataisiin ratkeamaan. Lapsiperheköyhyys, ikäihmisten arkeen vaikuttavat tekijät, sekä eriarvoisuuteen ja köyhyyteen liittyvät kysymykset ovat tärkeässä roolissa. (Huhanantti ym. 2022, s. 45–46.)

Yhteiskunnallista vaikuttamista diakoniassa on tavoiteltu erilaisilla mielipidekirjoituksilla, kannanotoilla, tapahtumilla, vaali-illoilla sekä osallistumalla erilaisiin yhteiskunnallisiin keskusteluihin sosiaalisen median kautta ja tuomalla taidetta esiin erilaisissa muodoissa. Tulevaisuudessa tulisi kehittää laadukasta vaikuttamistyötä, vahvistaa diakoniatyöntekijöiden taitoja vaikuttamisviestinnän osalta ja avata keskustelua sekä verkostoitua muiden järjestöjen ja toimijoiden kesken. (Huhanantti ym., 2022, s. 47–49.)

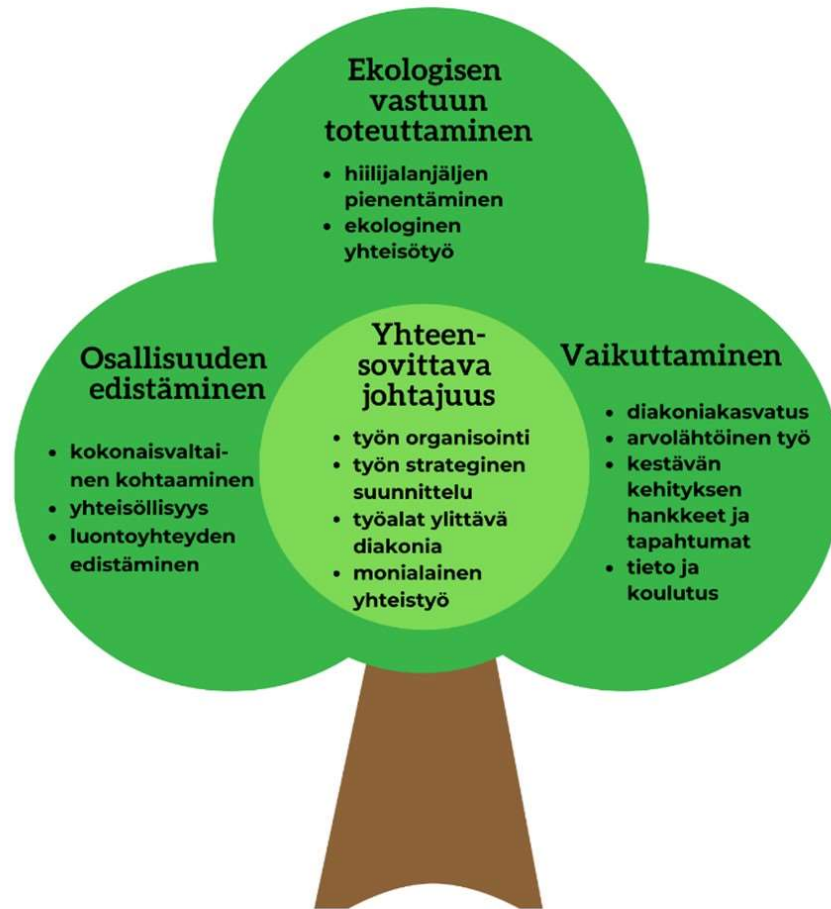
Termin ”kestävä diakonia” otti tiettävästi ensimmäisenä käyttöön Tampereen hiippakunnan asiantuntija Airi Raitaranta diakonia+ verkkolehdessä keväällä 2020. Lehdessä Raitaranta (2020) korostaa säästäväisyyden, kohtuullisuuden ja kiertotalouden merkitystä osana diakoniaa. Kestävä diakonia pyrkii murtamaan

köyhyyttä ylläpitäviä rakenteita sekä aineellisen avun lisäksi tukemaan ihmisten voimavaroja. Kestävä diakonia tähtää jatkuvasti uudistuen kohti yhteisöllisyyttä.

Kestävän diakonian pyrkimyksenä on hiilijalanjäljen pienentäminen. Tämä toteutuu hävikkiruoan jakamisena, avustamisena kierrätettävillä tuotteilla, kuten huonekaluilla, vaatteilla tai puhelimilla sekä ohjaamalla kierrättämiseen ja autoilun vähentämiseen. Nousevana metodina diakoniatyön asiakaskohtaamisissa on luontoyhteyden korostaminen (Kuusiluoma-Prusi, 2023).

Tällä hetkellä käynnissä oleva Ovet auki -strategia paneutuu seurakuntien työn luonteen muutokseen ja kannustaa kumppanuuksiin sekä työn kehittämiseen kohti aitoa yhteistä työtä, jossa vapaaehtoistoimijoilla on vahva rooli. Haastetta nostaa seurakuntalaisten osallisuutta ja vapaaehtoisuuden kehittäminen kohdistetaan erityisesti diakoniatyölle. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, 2020.)

Rotola-Pukkilan ja Törmälän (2022) tutkimustulosten mukaisesti kestävä diakonia toteutuu osallisuuden edistämisenä, ekologisen vastuun toteuttamisena, vaikuttamisena ja yhteensovittavana johtajuutena. Tutkimustuloksista tuotettiin kestävä diakonian puumalli (kuva 4). Puumallin osat havainnollistavat sitä, miten kestävä diakonian osa-alueet liittyvät ja vaikuttavat toisiinsa. Tutkimustuloksia verrattiin tutkimustietoon, joka vahvisti ajatusta siitä, että kestävä diakonia elää kiinni ajassa, ja siinä toteutuvat kaikki kestävä kehityksen ulottuvuudet.

Kuva 4 Kestävän diakonan puumalli (Rotola-Pukkila & Törmälä, 2022.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

4.1 Tarkoitus ja tavoitteet

Diakin koulutuksen kehittyessä diakonian osaamiskärjen tehtävänä on varmistaa, että opiskelijoille on tarjottavana ajantasaista oppimateriaalia, joka huomioi nykyiset opiskelumenetelmät, kuten itsenäiset verkko-opinnot. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa oppimateriaali syksyllä 2025 alkavalle Diakin uuden opetussuunnitelman mukaiselle diakonian asiantuntijuus- opintojaksolle. Luentomateriaali käsittelee kestävästä tulevaisuudesta diakoniatyön koulutusalan näkökulmasta. Oppimateriaali on kaksiosainen. Ensimmäisessä osassa käsitellään kestävä kehityksen ja ekososiaalisuuden määritelmät ja toisessa osassa keskitytään kestävästä diakonian tulevaisuuteen. Opinnäytetyön aihe ja merkitys on ajankohtainen, koska oppimateriaalin tuottamiselle on tarve uuden opintojakson alkaessa.

Tuotettavan materiaalin tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden tietoisuutta kestävästä tulevaisuudesta ja ekososiaalisuudesta sekä siitä, miten niitä voidaan pitää työssä esillä. Opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksen pohjana on olemassa oleva tutkimustieto. Kirjallisuusraportissa esittelen kehittämisprosessin etenemisen vaiheittain, sekä avaan siihen liittyvät keskeiset käsitteet. Oppimateriaalin on tarkoitus tavoittaa kaikki, jotka opiskelevat Diakin *diakoniatyön asiantuntijuus-* opintojaksolla.

Tutkimuskysymykset

1. Miten kestävä kehitys ja ekososiaalisuus huomioidaan diakoniatyössä tällä hetkellä?
2. Millaisena kestävä tulevaisuus nähdään nykyisen tutkimustiedon perusteella?

4.2 Työelämäkumppani

Työelämäkumppanina opinnäytetyössä toimiva Diakonia ammattikorkeakoulu on valtakunnallinen ammattikorkeakoulu, joka tarjoaa opetusta kirkon alan lisäksi myös sosiaali- ja terveysalalla neljällä paikkakunnalla: Helsingissä, Oulussa, Porissa ja Pieksämäellä. Diakissa on noin 3300 opiskelijaa, joista yli 2000 opiskelee Helsingissä. Henkilöstömäärä on noin 250. Diak on Suomen suurin sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen tarjoaja. Diak on yksityinen ammattikorkeakoulu, jonka pääomistajia ovat kirkolliset yhteisöt. Näin ollen on luonnollista, että Diak vastaa yli 90 prosenttisesti Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakonian ja nuorisotyön virkoihin hyväksyttävästä koulutuksesta. (Diak, 2024.)

Tärkeimpänä yhteistyökumppanina on *laaja-alainen uudistuva diakonia*-osaamiskärki. Diakissa on viimevuosien aikana kehitetty DiakHub-toimintamalli, joka tarjoaa yhteiskunnalle käytettäväksi kehittämis- ja tutkimusinnovaatio-osaamista. Eri tiimeihin kuuluvien tutkijataustaisten diakilaisten joukosta löytyy yhteiskuntapolitiikan, valtiotieteen sekä sosiaalilääketieteen taustan omaavia ammattilaisia. Osaamiskärjen asiakkaina ovat hyvinvointialueet, kunnat sekä kolmannen sektorin toimijat. (Ollikainen, 2024.)

5 AINEISTON KERÄÄMINEN

5.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on kartoittaa, millaista tietoa valitusta aiheesta on saatavilla. Tavallisimmin kartoituksen avulla pyritään selvittämään, millaista tutkimuskysymyksiin vastaavaa tutkimustietoa on olemassa ja millaisin menetelmin sitä on tutkittu. (Lukin ym., 2021.) Tämän kirjallisuuskatsauksen tavoite oli koota yhteen, tiivistää ja arvioida aiempien tutkimusten tuloksia kestävä tulevaisuuden näkymistä.

Kirjallisuuskatsauksen eri tyypeistä laaja-alaisin ja viitekehystänsä sallivin vaihtoehto on kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Sille ei ole asetettu tarkkoja rajoja, tutkimuskysymykset voivat olla väljiä ja valittu aineisto on laaja-alaista, joten valitun aihealueen monipuolinen tarkastelu on mahdollista. Se on myös yleisimmin käytetty katsastustyyppi. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa narratiivisiin ja integroiviin katsauksiin. (Salminen 2011, 6–14.)

Kuvailevia kirjallisuuskatsauksia ovat mm. kriittiset katsaukset, scoping-katsaukset, kartoittavat katsaukset ja yleiskatsaukset (Tuomi ym., 2021).

Narratiivisten kirjallisuuskatsausten tavoitteena on tuottaa helposti luettava dokumentti, joka antaa kokonaisvaltaisen kuvan valitusta aiheesta. Ne myös mahdollistavat lukijan johdattelun ja voivat ottaa kriittisesti kantaa, vaikka se ei saisi olla kirjallisuuskatsauksen tarkoitus. (Salminen, 2011.)

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tarkoitus on tuottaa dokumentti, jossa kuvataan valittu aihe mahdollisimman tarkasti, mutta kriittisesti. Integroivan kirjallisuuskatsauksen erona systemaattiseen katsaukseen on mahdollisuus väljempään tiedonkäsittelyyn. Tutkimuskohteesta voidaan kerätä laajempi otanta ja sen avulla tuottaa uutta tietoa aiheesta. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tulee sisältää ainakin tutkimusongelman asettelu, aineiston hankkimisen, arvioinnin, analyysin sekä tulosten esittämisen. (Salminen, 2011.)

Tässä opinnäytetyössä sovellettiin systemaattisesti tehdyn kirjallisuuskatsauksen ohella scoping-katsauksen metodiikkaa opinnäytetyönä laadittavan oppimateriaalin kartoittavan katsauksen laatimisessa,

Scoping-katsaus on kuvailevan kirjallisuuskatsauksen alalaji.

Sen tavoitteena on kartoittaa tietyn tutkimusalueen saatavilla olevaa lähdemateriaalia, käsitteitä ja näyttöä sekä tuottaa saadusta materiaalista laaja-alainen yhteenveto. (Grant & Booth, 2009.)

Systemaattisesti tehtyyn kirjallisuuskatsaukseen verrattuna Scoping-katsauksen toteuttamiseksi sallitaan enemmän vapauksia esimerkiksi sisällytettävän aineiston osalta, vaikka scoping-katsauksen puitekehys noudattaa hyvin pitkälti systemaattisesti tehtyä katsausta. Puitekehysten kehittivät alun perin Arksey ja O'Malley (2005). Sitä ovat kehittäneet etenkin Levac ym. (2010) ja Joanna Briggs Institute. (Peters ym., 2020.)

Scoping-katsauksen metodologinen viitekehys (mukaillen Arksey & O'Malley, 2005; Levac ym., 2010).

1. Tutkimuskysymyksen määrittely.
2. Aihealueen kannalta oleellisten tietolähteiden haku ja tunnistaminen.
3. Tietolähteiden valinta.
4. Tietosisällön kartoittaminen (mm. temaattinen luokittelu ja taulukointi).
5. Tiedon koostaminen ja raportointi tutkimuskysymyksen ja tavoitteiden mukaisesti.
6. Aihealueen asiantuntijakonsultaatio. (Valinnainen vaihe, jota voidaan hyödyntää löydösten vahvistamiseksi ja tietoon saattamiseksi).

Kuten järjestelmällisesti laadituissa katsauksissa, niin myös scoping-katsauksessa tiedonhaku toteutetaan systemaattisesti, läpinäkyvästi ja strukturoidusti. Scoping-katsauksen tarkoituksena on löytää ja tunnistaa laaja-alaisesti tiettyä aihepiiriä koskeva tutkimus. Tutkimuskysymykset voivat olla epätarkempia ja katsauksessa voidaan tarkastella ja vetää yhteen erityyppisiä

tutkimuksia ja tietolähteitä, kuten esim. julkaisemattomia tutkimuksia ja organisaatioiden omia selvityksiä. (Peters ym., 2020.)

Hakuprosessi ja -strategia suunnitellaan ja määritellään ennalta sekä dokumentoidaan riittävällä tarkkuudella, jotta tiedonhaun asianmukaisuus ja luotettavuus varmistetaan ja on tiedeyhteisön arvioitavissa ja toistettavissa. Tiedonhaku suunniteltaessa muodostetaan hakusanat ja niiden yhdisteleminen hakulausekkeiksi, tietokannat joihin haku aiotaan kohdistaa sekä muut hakua ja hakutulosten esivalintaa ohjaavat kriteerit, kuten tarkasteltava julkaisuajanjakso, julkaisukieli ja julkaisualue. Hauista on dokumentoitava ja raportoitava hakupäivämäärä, tietokannat joihin haku kohdistettiin, niihin kohdistetut hakulausekkeet, mahdolliset hakuasetukset, joilla on vaikutusta hakutuloksiin (esimerkiksi julkaisuväli) sekä hakuosumien lukumäärät. (Peters ym., 2020.)

Käytin opinnäytetyössäni hakusanojen ja -lauseiden muodostamiseen Joanna Briggs Instituten (Peters ym., 2020) suosittelemaa PCC-mallia scoping-katsausten tutkimuskysymysten jäsentämisessä, jossa tutkittava aihealue (interventio, ilmiö, ja tulokset) voidaan määritellä tarkoituksenmukaisesti käsitteen tai aihealueen tasolla.

P = Population. Populaatio tai tarkasteltava ongelma.

C = Concept. Tutkittava käsite tai aihealue.

C = Context. Konteksti, johon konsepti liittyy.

Taulukko 1. PCC-menetelmän toteutus

Population	Concept	Context
Deacon	Expectations	Circular economy
Ecosocial	Current state	Green transition
Sustainable development	Future	Social equity

Tutkimuskysymyksen tulee olla yhdenmukainen katsauksen tavoitteen kanssa (Peters ym., 2020).

5.2 Aineistonhankinta

Aineistonhankinta toteutettiin syksyn 2024 aikana. Opinnäytetyössä tietokannaksi valikoitui EBSCO Academic Search Premier, joka on erittäin suosittu ja sitä käytetään tieteellisissä piireissä maailmanlaajuisesti sekä tiedonhaussa monitieisenä tutkimustietokantana. Tiedonhaussa käytettiin myös Finna-hakuportaalia, koska se on loistava paikka paikallistaa aineistoja. Finnasta löytyy paljon erinomaisia tutkimusartikkeleita, väitöskirjoja ja englanninkielisiä dokumentteja. Sosiaalialalla ei juuri ole ihmeellisiä tietokantoja suomen kielellä, joka myös puolsi Finnan hyödyntämistä tiedonhaussa.

Käytin Ebscoa ja Finnaa, koska ne osoittautuivat esihakujen perusteella kattavimmiksi ja alaan sopiviksi. Opinnäytetyön loppuvaiheessa tapasin yhden kerran ammattikorkeakoulun informaation, jolta sain apua, tukea sekä ohjausta tietokantojen käyttöön liittyvissä asioissa.

Hakuja toteutettiin boolean operaattoreiden avulla seuraavien termien yhdistelmillä:

Diakonia - deacon

Ekososiaalisuus - ecosocial

Kestävä kehitys – sustainable development

Odotukset - expectations

Nykytila – current state

Tulevaisuus - future

Kiertotalous – circular economy

Vihreä siirtymä – green transition

Yhteiskunnallinen tasa-arvo – social equality

Taulukko 2. Tietokantojen hakulausekkeet

Tietokanta	Hakulauseke
Ebsco	(deacon* OR ecosocial* OR sustainable development *) AND (expectations* OR current state* OR future*) AND (circular economy* OR green transition* OR social equality*)
Finna	(diakonia* OR ekososiaal* OR kestävä kehity*) AND (odotu* OR nykytila* OR tulevaisuu*) AND (kiertotalou* OR vihreä siirtymä* OR yhteiskunnallinen tasa-arvo* OR sosiaalinen tasa-arvo*)

Ennen varsinaista hakua on hyödyllistä suorittaa koehakuja, joiden tulosten perusteella hakusanoja ja -lausekkeita voidaan parantaa tutkimalla niiden vaikutuksia hakuosumien määrään ja oleellisuuteen oman tutkimuskysymyksen näkökulmasta. Lisäksi voi olla hyödyllistä tutkia hakuosumissa esiintyneitä avainsanoja, joilla hakusanojen listaa tarvittaessa täydennetään. (Peters ym., 2020.)

Jotta aineiston valinta on mahdollista, on tutkimuskysymyksestä ja mahdollisista rajauksista oltava riittävä käsitys. Tutkimuskysymyksen ja muiden rajausten pohjalta asetetaan valintakriteerit (taulukko 2), joilla varmistetaan tietolähteiden johdonmukainen valinta. Tutkimuskysymyksen lisäksi myös valintakriteereiden on oltava yhdenmukaisia tutkimuksen tavoitteiden kanssa. (Peters ym., 2020.)

Taulukko 3. Mukaanotto- ja poissulkukriteerit

Mukaanottokriteerit	Poissulkukriteerit
Kieli suomi tai englanti	Kieli muu kuin suomi tai englanti
Julkaisuvuosi 2020–2025	Julkaisuvuosi ennen vuotta 2020
Aineisto saatavilla maksutta verkossa	Aineistoa ei saatavilla maksutta verkossa
Opinnäytetyö tai tieteellinen julkaisu luotettavasta lähteestä	Muu kuin opinnäytetyö tai tieteellinen julkaisu
Tiivistelmän perusteella käsittelee kestävän kehityksen tai ekososiaalisuuden nykytilaa tai tulevaisuutta	Tiivistelmän perusteella ei käsittele kestävän kehityksen tai ekososiaalisuuden nykytilaa tai tulevaisuutta
Koko sisällön perusteella vastaa tutkimuskysymykseen	Koko sisällön perusteella ei vastaa tutkimuskysymykseen

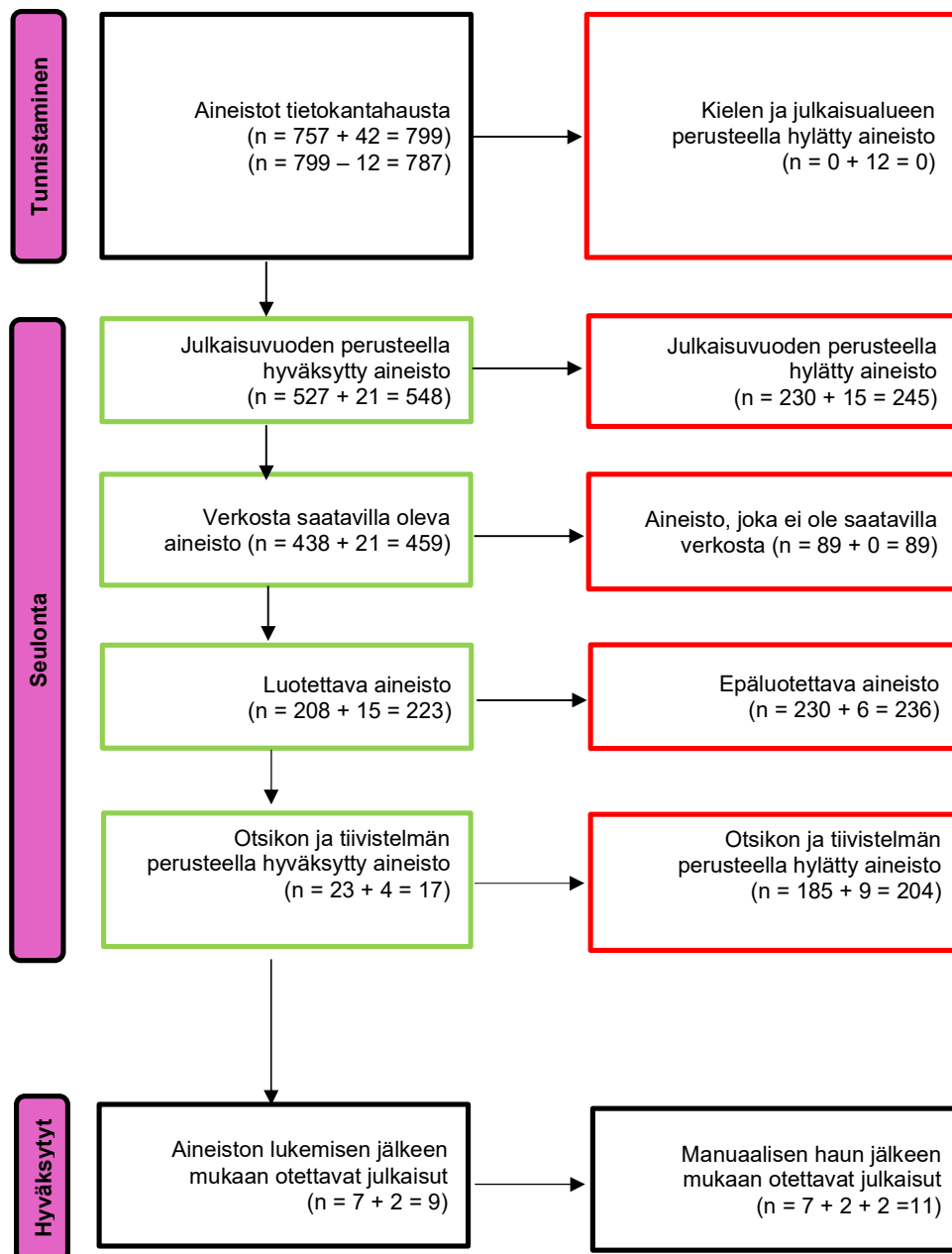
Kuten tutkimuskysymyksiä, niin myös valintakriteereitä on mahdollista muuttaa aiheen tuntemuksen kasvaessa ja päämäärän tarkentuessa. Arviointikriteereitä muutettaessa valintaprosessi on syytä uusita johdonmukaisuuden varmistamiseksi. (Arksey & O'Malley, 2005.) Rajaus suomen- ja englanninkielisiin tutkimuksiin voi aiheuttaa puutteellisia päätelmiä. Koin kuitenkin, että muiden kielisten tutkimusten kääntäminen suomeksi lisäisi virheriskiä ja heikentäisi tutkimuksen luotettavuutta. Toisaalta hakuprosessi ei koskaan ole täydellinen, vaan sen toteutus on riippuvainen käytettävissä olevista resursseista (Niela-Vilen & Hamari 2016, 25–27).

Kuten kaaviosta 1 on nähtävillä, niin hakutulosten rajaus aloitettiin julkaisuajankohdan mukaan. Mukaan kelpuutettiin enintään viisi vuotta vanhat julkaisut, eli ne, jotka ovat ilmestyneet vuosina 2020–2025. Perusteena tälle oli se, että tutkimme nykytilaa aiheesta, joka kehittyy todella nopeasti. 548 Näistä maksutta verkossa saatavilla oli 459. Seuraavaksi rajattiin aineistotyyppin mukaan. Hyväksytyjä olivat YAMK-opinnäytetyöt, maisterivaiheen työt, väitöskirjat, sekä tutkimusraportit- ja julkaisut. Näitä oli yhteensä 223. Pois jätettiin mm. lehtijulkaisut, yritysten tekemät julkaisut ja blogitekstit. Otsikon ja tiivistelmän perusteella tarkasteluun kelpasi 17 julkaisua. Sisällön tarkastelun jälkeen mukaan valittiin yhdeksän julkaisua (liite 1), joista seitsemän oli

suomenkielisiä ja kaksi englanninkielisiä. Manuaalisella haulla tuloksiin lisättiin samoilla mukaanottokriteereillä kaksi suomalaista lähdetä.

Haettaessa eri tietokannoista hakutulokset saattavat sisältää huomattavan määrän samoja osumia. Ebsco poisti duplikaatit automaattisesti eikä mukaan valikoituneissa lähteissä ollut samoja osumia eri tietokannoista. Hakutulosten läpikäymisessä kannattaa mahdollisuuksien mukaan käyttää erityisiä katsausten- tai viitteidenhallintatyökaluja (Bramer ym., 2016). Tässä opinnäytetyössä sitä ei kokeilun jälkeen katsottu tarpeelliseksi.

Kaavio 1 Materiaalin rajauksen eteneminen (n = Finna + Ebsco = yht.)

5.3 Aineiston laadun arviointi

Liitteessä 1 on luettelo kirjallisuuskatsaukseen valittujen tutkimusten otsikoista, kirjoittajista, julkaisuajankohdista, kustantajista, avainsanoista, tarkoituksista ja tuloksista. Tutkimuksen laadun arvioimiseksi otettiin huomioon useita tekijöitä. Jokainen tutkimus käsittelee jotakin merkittävää ajankohtaista teemaa, kuten kestävyyttä, sosiaalista tasa-arvoa ja ympäristökasvatusta. Tutkimukset kattavat laajan valikoiman aiheita liittyen sosiaalisiin representaatioihin ja sosiaalisten investointien rooliin kestävässä kasvussa. Tämä laaja-alaisuus kertoo kokonaisvaltaisesta lähestymistavasta.

Kirjoittajat tulevat hyvämaineisista instituutioista ja heillä on monipuolinen tausta, mikä viittaa asiantuntemukseen ja uskottavuuteen omilla aloillaan. Tutkimukset on julkaistu tunnustetuissa lehdissä ja laitoksissa, joilla on tyypillisesti tiukat vertaisarviointiprosessit, mikä lisää tulosten luotettavuutta. Ilmoitetut tarkoitukset ja tulokset viittaavat siihen, että tutkimukset on suunniteltu vastaamaan tiettyihin tutkimuskysymyksiin, mikä on laadukkaan tutkimuksen tunnusmerkki. Julkaisupäivät vaihtelevat vuosien 2020 ja 2024 välillä, mikä viittaa siihen, että tutkimustieto on ajankohtaista ja relevanttia omilla aloillaan käynnissä olevien keskustelujen kannalta.

Yhteenvedona voidaan todeta, että tutkimusten laatu on korkea tutkimusten merkityksellisyyden, monimuotoisuuden, kirjoittajien asiantuntemuksen, julkaisulähteiden, metodologisen tarkkuuden, vaikutuksen ja oikea-aikaisuuden perusteella.

5.4 Aineiston analyysi

Tutkimusaineiston analyysimenetelmänä käytin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Järjestelin ja luokittelin aineistoa etsien yhtymäkohtia ja eroavaisuuksia. Analyysissä kuvasin tutkimusten asetelmat, tarkoitukset, aineistonkeruumenetelmät, otokset, kohdejoukot, päätulokset, sekä mahdolliset

interventiot. Osa työstä oli tehty jo arviointivaiheessa, sillä arviointi ja analyysi ovat kiinteästi yhteydessä toisiinsa. (Niela-Vilen & Hamari 2016, 30–31.)

Sisällönanalyysin perusidea on tutkimusten tutkivassa lukemisessa. Näin toimien aineisto järjestetään selkeään ja tiiviiseen muotoon kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Aineistoa selkeyttämällä siitä voidaan tehdä selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä. (Tuomi & Sarajarvi 2018, 108.)

Vilkan (2023) mukaan sisällönanalyysi voidaan jakaa kolmeen osaan, jotka ovat valmistelu, organisointi ja raportointi. Valmisteluvaiheeseen kuuluu haku- ja valintaprosessien avulla kerätyn tiedon järjestäminen tutkittavaan muotoon. Tämä tarkoittaa aineiston jäsentämistä niin, että siitä voidaan havaita kunkin tutkimuksen pääasiat. Organisointivaiheessa suoritetaan induktiivinen analyysi, joka tarkoittaa, että aineistosta löytyneistä ja tutkimuskysymysten kannalta tärkeimmistä havainnoista edetään tuloksiin ja johtopäätöksiin. Kolmannessa vaiheessa analyysi ja tulokset raportoidaan niin tarkasti, että menetelmä on toistettavissa.

Aloitin aineistolähtöisen analyysin esittämällä aineistolle tutkimuskysymykset sekä etsin aineistosta analyysiyksikön kohdat, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen. Saadun aineiston pelkistin, eli poistin ylimääräiset täytesanat ja tarkistin, että jokainen pelkistetty ilmaisu sisältää vain yhden asiasisällön.

Tässä kirjallisuuskatsauksessa aloitin aineiston järjestämisen Vilkan (2023) ohjeistuksen mukaan, listaamalla taulukkoon (liite 1) katsauksen artikkelit, tutkimuksen tekijät, julkaisuvuosi, artikkelin nimi, julkaisupaikka, tutkimuksen tavoite ja tarkoitus, tutkimusmetodi sekä keskeiset tulokset. Tämän taulukon avulla saatiin luotua kokonaiskuva katsauksen artikkeleista. Ennen aineiston tarkkaa läpikäymistä tein tarkan rajauksen, mitä aineistosta lähdetään etsimään. Tutkimuksista etsittiin ne sanat ja lauseet, jotka liittyvät opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Seuraavassa vaiheessa, eli koodauksessa, tein aineistoon jäsentäviä merkintöjä, kuten erivärisiä merkintöjä tai alleviivauksia. Koodit

autoivat minua hahmottamaan toisiinsa liittyvät asiayhteydet. Sisällönanalyysin järjestämisen tekniikkana käytin ryhmittelyä, jota tehdessä aloin vertailemaan pelkistettyjä ilmaisuja keskenään ja etsin niistä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Näistä ilmaisuista löytyvistä samaa tarkoittavista ilmaisuista loin tarvittavan määrän alaluokkia ja nimesin ne kuvaavilla, mahdollisimman yksityiskohtaisilla nimillä (taulukko 4).

Taulukko 4. Esimerkki pelkistettyjen ilmausten sijoittamisesta alaluokkiin

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Tavoitteena on edistää henkistä terveyttä ja hyvinvointia	Asiakkaiden kohtaaminen
Aittoa yhteistä työtä, jossa vapaaehtoistoimijoilla on vahva rooli	Vapaaehtoiset
Kirkon tulevaisuusvaliokunta kehottaa mietinnössään tarttumaan toimeen seurakuntalaislähtöisyyden kehittämiseksi.	Strateginen kehittäminen

Seuraavaksi vertailin alaluokkia keskenään ja yhdistin samansisältöiset alaluokat keskenään yläluokiksi. Tämän jälkeen toistin saman yläluokille, ja muodostin niistä pääluokat (taulukot 5–6).

Taulukko 5. Esimerkki alaluokkien, yläluokkien ja pääluokan yhdistämisestä

Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Asiakkaiden kohtaaminen	Ohjaaminen	Kestävä diakonia
Tiedottaminen		
Strateginen kehittäminen	Johtaminen	
Henkilöjohtaminen		
Vapaaehtoiset	Yhteistyö	
Yritykset ja organisaatiot		

Taulukko 6. Pääluokat ja yläluokat

Kestävä tulevaisuus	Ekososiaalisuus	Kestävä diakonia
Ympäristönäkökulma	Sosiaalinen tasa-arvo	Johtaminen
Taloudellinen näkökulma	Taloudellinen kehitys	Ohjaaminen
Teknologinen kehitys	Luontoarvot	Yhteistyö
Globaalit haasteet		

5.5 Oppimateriaalin kehittäminen

Oppimateriaalin kehittämisprosessi alkoi perehtymällä kirjallisuuskatsauksen tietoihin. Tämän pohjalta laadin verkossa itsenäisesti opiskeltavan oppimateriaalin. Yhteiskehittämistä teimme opinnäytetyönprosessin edetessä yhdessä lehtoreiden kanssa verkossa tapahtuneiden kohtaamisten, sekä lehtoreilta saadun palautteen ja muutosehdotusten pohjalta oppimateriaaliin liittyen. Oppimateriaali muodostuu kahdesta osasta, joista ensimmäisessä osassa avataan kestävä kehityksen ja ekososiaalisuuden määritelmät. Oppimateriaalin tärkein sisältö on toinen osa, joka käsittelee kestävä diakonian tulevaisuutta. Verkossa itsenäisesti opiskeltavan opintojakson tarkoituksena on lisätä ja vahvistaa diakonialan opiskelijoiden tietoisuutta ekososiaalisuudesta, kestävästä kehityksestä sekä diakonian tulevaisuudesta. Haasteita oppimateriaalin rakentamisessa oli sisällönrajoamisen osalta, sillä diakoniatyöhön liittyvästä kestävä kehityksen tulevaisuudesta oli saatavilla hyvin vähän tutkimustietoa. Näin ollen hyödynsin myös muihin aloihin liittyviä aiheeseen soveltuvia tutkimuksia. Oppimateriaali rakentui kirjallisuuskatsauksen ja muuhun alaan sopivan tieteelliseen kirjallisuuteen pohjautuen. Tekemäni oppimateriaalin tavoitteena oli luoda ajankohtainen tutkittuun tietoon perustuva asiakokonaisuus.

5.5.1 Käytettävä metodi

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena kehittämistehtävänä, joka koostuu kirjallisuuskatsauksesta sekä kaksiosaisesta verkko-kehiteriaalista.

Toiminnallinen kehittämistehtävä on käytännönläheinen lähestymistapa, jossa yhdistetään konkreettinen kehittämistoiminta ja tutkimukselliset menetelmät. Tämä metodi on erityisen hyödyllinen työelämän kehittämisessä, sillä se keskittyy käytännön ongelmien ratkaisemiseen ja uusien toimintatapojen luomiseen. (Salminen, 2011.)

Tilaus oppimateriaalille tuli yhteistyökumppanilta Diakilta keväällä 2024. Oppimateriaalin kehitysvaiheessa tapaan opintojaksosta vastaavia lehtoreita, joiden kanssa keskustelen sisällöstä ja reunaviivoista, jotta materiaaliin valikoituu mahdollisimman oleellinen sisältö. Tämä menetelmä on yhteiskehittämistä. Yhteiskehittäminen on tavoitteellista yhteistyötä, jonka avulla on mahdollista tuottaa hyvinkin erilaisia asioita. Näitä voivat olla esim. strategia, arvo, tuote, palvelu, liikeidea, toimintatavat tai materiaalin kehittäminen. Yhteiskehittämisessä on hyvä olla mukana mahdollisimman paljon eri sidosryhmien edustajia, joiden on projektin aikana oltava keskenään tasavertaisia. Osallisten tavoitteista on pyrittävä löytämään yhteinen päämäärä. Yhteiskehittämisessä on pystyttävä olemaan avoin palautteelle ja uusille ideoille sekä kohtaamaan osalliset tasa-arvoisina. (Turun yliopisto 2016.)

Alun perin materiaalia oli tarkoitus testata opiskelijoilla kehitysvaiheen aikana, mutta lehtoreiden kanssa teimme päätöksen luopua tästä suunnitelmasta. Valmis materiaali esiteltiin lehtoreille ja tehtiin palautteen pohjalta tarvittavia muutoksia ja lisäyksiä. Minulla on tekijänoikeus oppimateriaaliin ja olen antanut Diakille oikeuden tehdä siihen päivityksiä ja muutoksia. Sopimus opinnäytetyössä tuetun materiaalin tekijänoikeuksista on tehty kirjallisesti yhteistyökumppanin kanssa.

5.5.2 Oppimateriaalin sisältö

Oppimateriaalin keskeisimmät sisällöt perustuvat syksyllä 2025 alkavan *diakoniatyön asiantuntijuus-* opintojakson tavoitteisiin. Oppimateriaalin tärkein sisältö tulee olemaan *kestävä tulevaisuus diakoniatyön näkökulmasta*. Avainsanoja ovat *kestävä kehitys, ekososiaalisuus, diakoniatyö, vihreä siirtymä ja yhteiskunnallinen tasa-arvo*. Oppimateriaali on kaksiosainen. Ensimmäisessä

osassa avataan kestävän kehityksen ja ekososiaalisuuden määritelmät ja toisessa keskitytään kestävän diakonian tulevaisuuteen.

6 TULOKSET

Kestävä tulevaisuus perustuu laajasti kolmen keskeisen ulottuvuuden – ympäristön, talouden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden – tasapainoon. Kestävä kehitys on prosessi, joka pyritään saavuttamaan pitkäkestoisilla ja yhteisöllisillä toimenpiteillä, jotka eivät vaaranna tulevien sukupolvien mahdollisuuksia täyttää omia tarpeitaan. (Ahonen, 2024, Hurtig ym., 2022, Kivikko ym., 2024, Ranta-Tyrkkö ym., 2023.)

Ympäristön kannalta kestävä tulevaisuus tarkoittaa ilmastonmuutoksen hillitsemistä, luonnonvarojen säästeliästä käyttöä ja ekosysteemien suojelua. Toimenpiteet keskittyvät erityisesti ilmastonmuutoksen torjumiseen ja siihen mukautumiseen, uusiutuvan energian lisäämiseen ja biodiversiteetin suojeluun. Tulevaisuuden kestävä yhteiskunnan tavoite on vähentää päästöjä, siirtyä kohti kiertotaloutta (esimerkiksi kierrätys, uudelleenkäyttö ja jätteiden minimointi) ja estää luonnonvarojen ehtyminen. Tämä tarkoittaa mm. hiilineutraaliutta, resurssitehokkuutta ja kestävä maataloutta. (Helanto, 2022.)

Talouden osalta kestävä tulevaisuus pohjautuu yhteiskunnallisesti ja ympäristön kannalta vastuullisiin liiketoimintamalleihin. Kestävä talous ei perustu vain kasvuun ja kulutukseen, vaan ottaa huomioon ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin. Talouden kestävyys näkyy muun muassa investoinneissa puhtaaseen energiaan, vihreisiin teknologioihin ja uusiin työpaikkoihin, jotka edistävät sosiaalista tasa-arvoa ja taloudellista osallisuutta. Kestävä talous vaatii myös oikeudenmukaisia työolosuhteita ja vastuullisia yrityskäytäntöjä. (Hiltunen, 2020.)

Wun ym. (2024) tutkimuksen mukaan mikään maa ei saavuttanut samanaikaisesti suurta vaurautta, vähäistä eriarvoisuutta ja vähäisiä ympäristövaikutuksia. Tämä viittaa vahvasti siihen, että globaalissa mittakaavassa on olemassa kestävä kehityksen trilemma. Tarkemmin sanottuna 59 maan dynaaminen analyysi osoitti, että eriarvoisuuden vähentämisen ja ympäristövaikutusten vähentämisen välillä oli tehty

kompromisseja, kuten myös vaurauden lisäämisen ja ympäristövaikutusten vähentämisen välillä. Se, että tuloksissa maat pystyivät saavuttamaan edes kaksi tavoitetta kolmesta, on erittäin vähäistä. Itse asiassa se tosiasia, että mikään maa ei samanaikaisesti saavuttanut vaurauden ja ympäristön kynnysarvoa, viittaa siihen, että tämän tietyn kompromissin "dilemman" ratkaiseminen on välttämätön, mutta riittämätön edellytys globaalien kehityksen edessä olevan laajemman kestävyuden kolmikön ratkaisemiseksi. (Wu ym., 2024.) Myös Helannon (2022) mukaan vaihtoehtoiset kehityspolut, muiden kuin taloudellisten hyötyjen huomiointi kehityksessä, ovat tulevaisuudessa ehdottomia.

Sosiaalinen kestävyys korostaa yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, tasa-arvoa ja kaikkien ihmisten hyvinvointia. Kestävä tulevaisuus ei ole vain ekologisesti tai taloudellisesti kestävä, vaan siinä myös yhteiskunnan kaikilla jäsenillä on mahdollisuus elää hyvää elämää. Tämä tarkoittaa muun muassa köyhyyden vähentämistä, koulutuksen ja terveydenhuollon saavutettavuutta sekä syrjinnän ja eriarvoisuuden vähentämistä. Sosiaalinen kestävyys pyrkii varmistamaan, että hyvinvointi jakautuu tasaisesti ja että kaikkien elämäntavat ovat yhteensopivia ympäristön kantokyvyn kanssa. (Jost ym., 2022.)

Nykyisen tutkimustiedon mukaan kestävä tulevaisuus on sellainen, jossa yhteiskunnat toimivat ympäristön, talouden ja sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta tasapainoisesti. Se perustuu vahvaan tieteelliseen ymmärrykseen siitä, kuinka luoda kestävä ekosysteemi, talous ja yhteiskunta, jotka tukevat toisiaan pitkällä aikavälillä. (Ahonen, 2020, Jost ym., 2022.)

Kestävä kehitys ja ekososiaalisuus ovat yhä tärkeämpiä näkökulmia diakoniatyössä, sillä diakonia on perinteisesti ollut erityisesti huono-osaisten ja marginaaliryhmien tukemista. Kestävän kehityksen periaatteet tukevat näiden ryhmien hyvinvointia myös tulevaisuudessa. Diakoniatyössä pyritään ottamaan huomioon sekä ympäristön että ihmisten hyvinvointi. Tällä hetkellä kestävä kehitys ja ekososiaalisuus näkyvät diakoniatyössä monella tavalla. (Rotola-Pukkila & Törmälä, 2022.)

Yli 100 Suomen kirkon seurakuntaa tai seurakuntayhtymää on saanut hakemansa ympäristödiplomin, mutta on vielä monia seurakuntia, joissa sitä ei ole edes haettu. Diplomi päivitettiin vuonna 2020 vastaamaan uusia ympäristöhaasteita ja vaatimuksia, ja sen tavoitteena on edistää hiilineutraaliutta Kirkon energia- ja ilmastostrategian mukaisesti, jonka päämääränä on Hiilineutraali kirkko 2030. Kestävän kehityksen periaatteet ovat jo pitkään olleet läsnä seurakuntatyössä monilla eri osa-alueilla, myös niissä seurakunnissa, joilla ei ole kirkon ympäristödiplomia. Kestävän kehityksen osaaminen on tunnustettu osaksi kirkon ammattien yhteistä ydinosaamiskuvausta. (Rotola-Pukkila & Törmälä, 2022.)

Diakoniabarometrin mukaan ilmastonmuutoksen suorat vaikutukset diakoniatyön asiakkaisiin ovat vielä vähäisiä, mutta diakoniatyön rooli korostuu nimenomaan arvo- ja asennekasvatuksessa. Diakoniatyöntekijöiden ammatillisiksi haasteiksi mainitaan ympäristötunteiden tunnistamisen vaikeus, tiedon ja koulutuksen puute sekä työn resurssit. (Hammarén ym., 2022, Simpanen, 2020.)

Kuten evankelis-luterilaisen kirkon (2020) julkaisemassa Agenda 2030-talkookirjassa todetaan, niin perinteisesti on ajateltu, että ihminen on luomakunnan hallitsija. Viime aikoina kristilliset kirkot ympäri maailmaa ovat heränneet korostamaan ajatusta, että ihmisen tulee ymmärtää paikkansa osana luonnon keskinäisten riippuvaisuuksien verkostoa. Vaikka ihminen kykenee toiminnallaan muuttamaan koko maapallon ilmaston, ihminen ei ole luomakunnan herra. (Hurtig ym., 2022.)

7 EETTISET NÄKÖKULMAT JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyössäni noudatin hyviä tieteellisiä käytäntöjä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023), jotka koostuvat luotettavuudesta, rehellisyydestä, arvostuksesta ja vastuunkannosta. Luotettavuus perustuu tieteellisen toiminnan laatuun koko prosessin ajan. Rehellisyyden, arvostuksen ja vastuunkannon kannalta on olennaista, että ennen toiminnallista opinnäytetyön aloittamista sovimme yhdessä yhteistyökumppanin kanssa, miten kehittämistyö etenee, millaisia prosessin vaiheet ovat ja millainen valmis tuotos lopulta on. Tämän lisäksi sitouduin siihen, että raportoin huolellisesti ja tarkasti prosessin vaiheet ja lopputuloksen. Oppimateriaalin sisällön tuottamisessa käytin ajantasaista ja luotettavaa lähdemateriaalia. Kehittämistyössä käytetyt lähteet on valittu kirjallisuuskatsaukseen ja muuhun alaan sopivaan tieteelliseen kirjallisuuteen pohjautuen. Läpinäkyvyys tutkimusprosessissa tarkoittaa, että tutkimuksen vaiheet, mukaan lukien aineiston keruu ja analyysi, dokumentoidaan huolellisesti. Tämä mahdollistaa muiden tutkijoiden arvioida ja toistaa tutkimusta, mikä on tärkeää tieteellisen tiedon kehittämisessä. (Salminen, 2011., Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023.)

Tämän opinnäytetyön luotettavuutta on pyritty lisäämään harkitulla tiedonhakuprosessilla ja tutkimuslähteiden valinnalla. Käytetyt lähteet on valittu huolellisesti ja ne on analysoitu systemaattisesti ja kriittisesti tutkimuskysymysten pohjalta. Lähteiden valinnassa on otettu huomioon niiden luotettavuus ja tieteellinen pätevyys. Näin ollen tutkimuksissa käytetyt menetelmät ovat laadukkaita ja ne antavat vastauksia tutkimuskysymyksiin. Analyysi perustuu aineistoon eikä henkilökohtaisiin oletuksiin tai valikoivaan lähdemateriaalin käyttöön (Salminen, 2011). Opinnäytetyöni luotettavuutta heikentää se, että tein tutkimuksen yksin. Pyrin parantamaan luotettavuutta taulukoiden ja esimerkkien avulla, jotka tukevat toistettavuutta, läpinäkyvyyttä ja selkeyttä tiedonhakuprosessissa.

Kehittämistyö tapahtui ilman ulkopuolista rahoitusta omalla ajallani. En tarvinnut tutkimuslupaa opinnäytetyötäni varten, mutta Diakin kanssa tehtiin kirjallinen yhteistyösopimus, jonka liitteenä oli tekijänoikeusasiakirja.

8 POHDINTA

Kestävässä tulevaisuudessa on muistettava ottaa huomioon luonnonvarojen riittävyys sekä eriarvoisuuteen ja köyhyyteen liittyvät asiat. Diakoniatyössä kohdataan kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä. On tärkeää, että toimintaympäristössä tapahtuu jatkuvaa kehitystä, jotta myös tulevat sukupolvet saavat turvallisen elämän mahdollisuuden. Diakoniatyön tehtävänä on keskustelun ja taloudellisen avustamisen ohella ohjata asiakkaita ekologiseen ja taloudelliseen kestävyteen samalla edistämällä asiakkaiden hyvinvointia.

Tulokset paljastavat samoja huolia kuin mitä Winslow (2024) tuo esiin kirjoittamassaan artikkelissa. Aikamme ahneuden, riiston ja ehtymättömän kasvun ideologia on merkittävästi heikentänyt sekä elävien että elottomien olentojen arvoa. Luonto on alistettu hyödykkeeksi, luonnonvarat kuten puhdas vesi, hedelmällinen maaperä ja monimuotoinen elämä on valjastettu lyhytnäköisen hyödyn tavoitteluun. Näin olemme alkaneet kuluttaa myös itse olemassaolon ehtoja. Elintärkeät ekosysteemit, eli verkostot, jotka ylläpitävät sekä ihmisen että muun elämän mahdollisuuksia, murenevat silmiemme edessä. Kaunis maapallo, joka on ollut elämän kehto, on nyt ruoskittu ja haavoitettu. Se vuotaa verta symbolisesti, mutta myös konkreettisesti: sulavina jäätikköinä, kuivuvina jokina ja romahtavina ekosysteemeinä. Se on petetty, pahoinpidelty ja jätetty yksin kärsimään – aivan kuten ristiinnaulittu Jeesus kaksituhatta vuotta sitten. (Winslow, 2024.)

Tässä kärsimyksessä maapallo puhuu meille typologisesti, eli esikuvien ja symbolien kautta. Se muistuttaa meitä siitä, kuinka olemme ihmiskuntana olleet valmiita ristiinnaulitsemaan sen, mikä on pyhää ja elämää ylläpitävää. Kyse ei ole vain luonnosta tai taloudesta, vaan syvästä hengellisestä vieraantumisesta, jonka juuret ovat ahneudessa, itsekkyydessä ja vallanhalussa. On siis syytä kysyä: ristiinnaulitsimmeko me nyt maapalloa? Jos vastaus on kyllä, teemmekö sen, koska se ei palvele enää meidän rajoittamattomia halujamme ja koska se ei sovellu meidän talousjärjestelmäämme? Tämä kysymys ei ole vain moraalinen, vaan eksistentiaalinen. Jos jatkamme nykyistä polkua, me emme ainoastaan

tuhoa muita, vaan myös itsemme. Mutta toisin kuin historiallisen ristiinnaulitsemisen tarinassa, nyt meillä on mahdollisuus kääntyä, tehdä parannus ja valita toinen tie. Tie, jossa emme enää alistu, vaan suojelemme. Emme enää riistä, vaan vaalimme. Emme enää etsi valtaa, vaan tarkoitusta. (Winslow, 2024.)

8.1 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi ekososiaalisuuteen ja kestävän kehityksen tulevaisuuteen keskittyvää oppimateriaalia, jota hyödynnetään diakonia-alan opinnoissa. Opiskelijoiden pitää pystyä hyödyntämään tuotettua materiaalia omatoimisesti verkko-opinnoissa.

Oppimateriaalin kehittämisen aikana tein yhteistyötä työelämäohjaaja Diakin lehtori Päivi Thitzin kanssa ja pidin työelämänyhteistyökumppanin ajantasaisesti yhteyttä. Muokkasin materiaaleja saadun palautteen pohjalta. Poistin ylimääräisiä aiheita, jotka eivät liity diakoniatyöhön ja tein canva-ohjelmalla visuaalisia parannuksia. Lopulliset valmiit tuotokset on luovutettu Diakonia-ammattikorkeakoulun opettajille ja he voivat käyttää, sekä muokata materiaalia syksyllä 2025 alkavan uuden opetussuunnitelman mukaisessa opetuksessa. Olen antanut lehtoreille kirjallisen luvan tekijänoikeuksiin sekä muokkauksiin liittyen. Oppimateriaaliin on merkitty etusivulle oma nimeni sekä copyright-merkki.

Olen jo vuosien ajan halunnut kehittyä ammatillisesti ja kouluttautua kestävässä johtamisessa. Uuden opintokokonaisuuden ekososiaalinen työ globaali osaamisen opinnot mahdollistivat minulle tutustumisen ekososiaalisuuteen, kestävyyteen ja antoivat minulle vahvistusta mahdollisen tulevaisuuden työskentelyyn. Olen kehittynyt ammatillisesti ja oppinut valmistamaan oppimateriaalin sekä tutustunut alan kirjallisiin materiaaleihin. Olen saanut vahvistusta ammatilliseen kehittämiseen, tulevaisuuden työelämäni varten. Tavoitteenani on jonakin päivänä olla sosiaalialan johtotehtävissä ja johtaa omalla asiantuntemuksellani kestävästi, eettisesti, innovatiivisesti ja

ihmisläheisesti edistäen kestäviä ja vastuullisia toimintatapoja. Opintojen aikana sain uusia oivalluksia toiminnan kehittämismenetelmistä kestävät ja taloudelliset näkökulmat huomioiden. Kehitin omalta osaltani opinnäytetyöprosessinaikana yhteistoimintaa työelämän yhteistyökumppanin kanssa. Toin esille uusia innovaatioita sekä näkökulmia ekososiaalisuuteen, kestävään kehitykseen ja diakonian tulevaisuuteen liittyen. Osaamiseni on parantunut läpi opinnäytetyöprosessin ja asiantuntijuuteni on kehittynyt sekä laajentunut. Olen iloinen, että lähdin rohkeasti tekemään opinnäytetyötäni ja olin avoin uudelle ja tuntemattomalle. Opinnäytetyöprosessista on varmasti hyötyä minulle tulevaisuuden urapolulla.

Opinnäytetyötä tehdessäni olen kokenut monenlaisia tunteita ja voin myös todeta, että matka on ollut osa elämäni rankinta ajanjaksoa. Opinnäytetyöprosessi lähti käyntiin raskaasti ja työelämänyhteistyökumppani vaihtui monta kertaa. Myös koko prosessin luonne muuttui tutkimuspainotteisesta kehittämispainotteiseen. Tämä sotki kokonaisuuden hahmottamista ajoittain todella pahasti. Jos aloittaisin opinnäytetyöprosessin uudelleen, niin hakeutuisin kirjaston informaation ohjaukseen jo prosessin alkuvaiheessa, jotta saisin tukea tiedonhaun etenemiseen.

Opinnäytetyöni valmistui aikataulussa, mutta kiirettä oli koko prosessin ajan. Olen kehittynyt kirjoittajana, lukijana sekä sopeutunut muuttuviin tilanteisiin. Voin olla tyytyväinen, että sain tehtyä hyvän luentomateriaalin työelämänyhteistyökumppanin sekä opiskelijoiden käytettäväksi. Lopuksi voin todeta, että olin sinnikäs ja saan olla ylpeä itsestäni.

Jatkotutkimuksena näkisin kehittämistehtävänä luontoläheisyyden syventämisen diakoniatyössä.

LÄHTEET

- Ahonen, K. (2024). *Minkäläistä työelämän osaamista digivihreä siirtymä vaatii? – YAMK-koulutuksen kehittäminen kestäväen energia- ja elintarvikealan osaamistarpeisiin*. Laurea. Saatavilla 15.1.2025
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/866521/Ahonen_Kai_sa.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Ahonen, S. (2020). *Yhteiskehittämisen toimintamalli kurssisuunnitteluun*. HAMK. Saatavilla 8.1.2025
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/342540/Sirpa%20Ahonen_Opinn%E4ytety%F6YAMK.pdf?sequence=2
- Arksey, H., O'Malley, L. (2005). *Scoping studies: towards a methodological framework*. International Journal of Social Research Methodology.
<https://eprints.whiterose.ac.uk/1618/1/Scopingstudies.pdf> Saatavilla 4.1.2025
- Bramer, W., Giustini, D., de Jonge, G., Holland, L. & Bekhuis, T. (2016). *De-duplication of database search results for systematic reviews in EndNote*. Journal of the Medical Library Association vol 104;3. s.240–243.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4915647/> Saatavilla 4.1.2025
- Diak. *Diakin organisaatio*. (2024). Saatavilla 1.11.2024
<https://www.diak.fi/diak/organisaatio/>
- Grant, M. & Booth, A. (2009). *A typology of reviews: an analysis of 14 review types and associated methodologies*. Health Information & Libraries Journal, 26: 91–108. <https://doi.org/10.1111/j.1471-1842.2009.00848.x> Saatavilla 4.1.2025
- Helanto, L. (2022). *Kohti vaikuttavampaa kiertotalouden koulutusta: kehitysehdotuksia kiertotalouden korkea- ja täydennyskoulutukseen*. Laurea, Saatavilla 12.1.2025
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/750232/Helanto_Lena.pdf?sequence=2
- Hiltunen, A. (2020). *Sosiaalisilla investoinneilla kohti kestäväää kasvua ja kehitystä – hyvinvointi- ja toimintakykyajattelun muutos Euroopan*

- unionissa talouspoliittisen ohjauksen luomisen jälkeen. Turun yliopisto. Saatavilla 3.1.2025
https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/150350/Hiltunen_Ann_a_Opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Huhanantti, S. & Wallenius, V. (toim.). (2022). *Diakonia. Nyt*. Kirjapaja.
- Jost, J., Fenton, A., Jost, E. & Fenton, Z. (2022). *Children's social representations of utopian societies*. *Children & Society*, Volume 38, Issue 6. Saatavilla 5.2.2025
https://www.researchgate.net/profile/John-Jost-3/publication/359924023_Children's_social_representations_of_utopian_societies/links/629ac1866886635d5cbcedff/Childrens-social-representations-of-utopian-societies.pdf
- Kirkon tilastot. (2024). *Henkilöstötilasto 2024*.
<https://www.kirkontilastot.fi/viz.php?id=269>
- KJ 1055/1991. *Kirkkojärjestys 8.11.1991/1055 v. 1993*.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055>
- Kuusiluoma-Prusi, M. (2023). *Menimme metsään – luonto osana diakoniatyön arkea*. Diakonia+ saatavilla 23.2.2025
<https://diakoniaplus.fi/menimme-metsaan-luonto-osana-diakoniatyon-arkea/>
- L 1054/1993. *Kirkkolaki 26.11.1993/1054*.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054>
- Latvus, K. & Elenius, A. (2007). *Auttaminen, diakonia ja teologia*. Teoksessa K.Latvus (toim.) & A. Elenius (toim.) *Auttamisen teologia* (s. 11–33). Kirjapaja.
- Mathlin, V. (2018). *Mitä on ekososiaalinen sivistys ja mikä yhteys sillä on sivistyksen käsitteeseen?* Oulun yliopisto. Kandidaattitutkielma. Saatavilla 20.9.2024 <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201811223089.pdf>
- Niela-Vilen, H & Hamari, L. (2016). *Kirjallisuuskatsauksen vaiheet*. Teoksessa Stolt, M., Stolt, M., Axelin, A., & Suhonen, R. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopisto.

- Ollikainen, T. (2024). *Työelämän kumppanina hyvinvointia lisäämässä*. Diak. Saatavilla 18.11. 2024 <https://dialogi.diak.fi/2024/02/13/tyoelaman-kumppanina-hyvinvointia-lisaamassa/>
- Peters, M., Godfrey, C., McInerney, P., Munn, Z., Tricco, A. & Khalil H. (2020). *Chapter 11: Scoping Reviews*. Aromataris, Joanna Briggs Institute Reviewer's Manual. Joanna Briggs Institute. <https://jbi-global-wiki.refined.site/space/MANUAL/4687342/Chapter+11%3A+Scoping+reviews> Saatavilla 3.1.2025
- Raitaranta, A. (18.2.2020). *#kestävädiakonia*. Diakonia+. <https://diakoniaplus.fi/kestavadiakonia/>
- Salminen, A. (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus?* Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopisto.
- Salonen, A. & Bardy, M. (2015). *Ekososiaalinen sivistys herättää luottamusta tulevaisuuteen*. Aikuiskasvatus 35(1), 4–15. Saatavilla 18.4.2025 https://www.academia.edu/11334115/Salonen_A_and_Bardy_M_2015_Ekososiaalinen_sivistys_her%C3%A4tt%C3%A4%C3%A4_luottamusta_tulevaisuuteen_Aikuiskasvatus_35_1_4_15
- Simpanen, K. (2020). *Ilmastonmuutos diakoniatyöntekijöiden silmin*. Helsingin yliopisto. Saatavilla 6.1.2025 <https://helda.helsinki.fi/items/98f2e95e-9ab3-41dd-9fea-6220ce128795>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko. (2019). *Hiilineutraali kirkko*. EVL. Saatavilla 8.1.2025 <https://evl.fi/plus/yhteiskunta-ja-kirkko/kestava-kehitys/hiilineutraali-kirkko>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko. (2020). *Ovet auki - Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2026*. EVL. Saatavilla 3.2.2025. https://evl.fi/plus/wp-content/uploads/sites/3/2023/09/Ev.lut_kirkko-strategia.pdf
- Suomen ympäristöopisto SYKLI. (2022). *Kestävän kehityksen ulottuvuudet*. Saatavilla 26.11.2024 <https://sykli.fi/?s=kest%C3%A4v%C3%A4n+kehityksen+ulottuvuudet&submit=>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi

- Turun yliopisto. (2016). *Yhteiskehittäminen: Kaikki siitä puhuu, mutta mitä se on ja miten siinä onnistua?* Saatavilla 2.11.2024
<https://www.utu.fi/fi/ajankohtaista/uutinen/yhteiskehittaminen-kaikki-siita-puhuu-mutta-mita-se-on-ja-miten-siina>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Saatavilla 24.10.2024 <https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>
- Valtioneuvoston kanslia. (i.a.) *Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030*. Saatavilla 26.11.2024
<https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>
- Vilkka, H. (2023). *Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina*. Saatavilla 12.2.2025
<https://www.finna.fi/Record/abo.9913684325405972>
- Värri, V-M. (2011). Vastuu ihmisen mittana. Kasvatusteoreettisia ja filosofisia näköaloja ekologiselle sivistysprojektille. *Tiedepolitiikka*, 36(4), 27–38.
- Värri, V-M. (2018). Kasvatus ekokriisin aikakaudella. Saatavilla 18.4.2025
<https://www.finna.fi/Record/eeapos.2426096>
- Ympäristöministeriö. (2023). Mitä on kestävä kehitys? Saatavilla 26.11.2024
<https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>
- YK-liitto. (i.a.) *Agenda2030-julistuksen sisältö*. Saatavilla 26.11.2024
<https://www.ykliitto.fi/kestava-kehitys/agenda2030-julistuksen-sisalto>
- Winslow, L. (2024). An ecospirituality of nature's beauty: A hopeful conversation in the current climate crisis. *HTS Theological Studies*. saatavilla 30.4.2025 <https://hts.org.za/index.php/hts/article/view/8420/25303>
- Wu, T., Rocha, J., Berry, K., Chaigneau, T., Hamann, M., Lindkvist, E., Qiu, J., Schill, C., Shepon, A., Crépin, A-S & Folke, C. (2024). *Triple Bottom Line or Trilemma? Global Tradeoffs Between Prosperity, Inequality, and the Environment*. Science direct. World development, volume 178. Saatavilla 3.3.2025
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305750X24000652>

LIITE 1. Kirjallisuuskatsauksen lähdeaineisto

Tutkimuskysymykset: Miten kestävä kehitys ja ekososiaalisuus huomioidaan diakoniatyössä tällä hetkellä?
Miten kestävä kehityksen tulevaisuus nähdään nykyisen tutkimustiedon perusteella?

Tutkimuksen nimi	Tutkimuksen tekijät	Julkaisuajankohta	Julkaisija ja julkaisumaa	Tutkimuksen avainsanat	Julkaisun tarkoitus	Julkaisun tulokset
Triple Bottom Line or Trilemma? Global Tradeoffs Between Prosperity, Inequality, and the Environment. (1)	Wu, Tong Rocha, Juan Berry, Kevin Chaigneau, Tomas Hamann, Maike Lindkvist, Emilie Qiu, Jiangxiao Schill, Caroline Shepon, Alon Crépin, Anne- Sophie Folke, Carl	06/2024	World development United Kingdom of Great Britain & Northern Ireland	Environment Inequality Sustainability	Kolmen tärkeimmän kestävyysindikaattorin vertaileminen eri maiden välillä.	Eryteisesti vauraiden maiden on asetettava talouden uudelleenjako ja ympäristönhoito jatkuvan kasvun sijaan. Eriarvoisuus vaikeuttaa vaurauden ja ympäristön välisiä kompromisseja.

Children's social representations of utopian societies. (2)	Jost, John T. Fenton, André Jost, E. Fenton, Zora E.	11/2022	Children & Society. USA	children environmental sustainability equality freedom ideal society social representations utopian thinking	Selvittää, millainen ihanteellinen (utopistinen) maailma olisi lasten toiveissa.	Lapset korostavat kulttuuri- ja ympäristönäkökulmia .
Yhteiskehittämisen toimintamalli kurssisuunnitteluun. (3)	Sirpa Ahonen	2020	Hämeen ammattikorkeakoulu Suomi	kehittäminen käyttäjälähtöisyys kurssisuunnittelu vapaa sivistystyö	Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää yhteiskehittämisen toimintamalli kurssisuunnitteluun .	Kehittäminen on jatkuvaa: luovien menetelmien käyttö tekee jokaisesta kehittämiskierroksesta ainutlaatuisen ja jokaisesta kokemuksesta oppi uutta. Valmista ja ainoaa oikeaa toimintamallia ei ole vaan se muuttuu tekemisen kautta. Jokainen toimintaan osallistuja valitsee oman otteensa ja antaa oman persoonansa värittää tekemistä.

<p>Ilmastonmuutos diakoniatyöntekijöiden silmin (4)</p>	<p>Kirsi Simpanen</p>	<p>2020</p>	<p>Helsingin yliopisto Suomi</p>	<p>kiertotalous ympäristökasvatusta osallistaminen verkostoituminen</p>	<p>Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten ilmastonmuutos näyttäytyy kirkon diakoniatyössä diakoniatyöntekijöiden kokemana.</p>	<p>Suorat vaikutukset diakoniatyönasiakkaisiin ovat vielä vähäisiä, mutta kirkon ja seurakuntien diakoniatyössä ilmastonmuutos näkyy esimerkiksi kasvatuksessa, yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa sekä seurakunnan omassa toiminnassa.</p>
<p>Kohti vaikuttavampaa kiertotalouden koulutusta: kehitysehdotuksia kiertotalouden korkea- ja täydennyskoulutukseen. (5)</p>	<p>Leena Helanto</p>	<p>2022</p>	<p>Laurea-ammattikorkeakoulu Suomi</p>	<p>kiertotalous, kestävyys, koulutus, oppiminen</p>	<p>Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää saatavilla olevan kiertotalouden koulutuksen tilaa ja tulevaisuudennäkymiä. Opinnäytetyön tarkoitus on antaa kehitysehdotuksia kiertotalouden täydennys- ja korkeakoulutuksen suunnittelua tukemaan.</p>	<p>Kiertotalouden koulutusta tulee kehittää huomioiden opiskelijoiden motivaatio ja tarpeet, työelämän tarpeet ja kysyntä kiertotalouden osaamiselle sekä koulutusorganisaatioiden sisäiset vaikuttimet, kuten johdon ohjaus, koulutuksen kehittäjien motivaatio</p>

						sekä riittävät resurssit.
Minkälaista työelämän osaamista digivihreä siirtymä vaatii? – YAMK-koulutuksen kehittäminen kestäväen energia- ja elintarvikealan osaamistarpeisiin. (6)	Kaisa Ahonen	2024	Laurea-ammattikorkeakoulu Suomi	digivihreä siirtymä, osaamistarpeet, YAMK-koulutus, energia-ala, elintarvikeala	Tavoitteena oli, että tutkimuksella saatu tieto hyödyttää YAMK-koulutuksen sisällön suunnittelua, ja siten työelämän osaamistarpeiden täyttämistä sekä digivihreän siirtymän toteutumista.	Tulevaisuudessa kestäväen energia-alan kehittämis- ja johtotehtävissä korostuvat esineiden internet- (IoT), tekoäly- (AI), Big Data-, lohkoketju- ja pilvilaskentaosaaminen. Elintarvikealalla tärkeimmiksi osoittautui Big Data-, tietojenkäsittely ja analysointi-, esineiden internet- (IoT) ja pilvilaskentaosaaminen.
Sosiaalisilla investoinneilla kohti kestäväen kasvua ja kehitystä – hyvinvointi- ja toimintakykyajattelun muutos Euroopan unionissa	Anna Hiltunen	2020	Turun yliopisto Suomi	Euroopan unioni, sosiaaliset investoinnit, sosiaalipolitiikka, hyvinvointi, sosiaalinen oikeudenmukaisuus,	Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella sitä, millaisen mahdollisesti muuttuvan paradigman sisällä EU:n sosiaalinen	Sosiaalisten investointien paradigman toimintakykyisyyden kasvattamisen, joustavan työelämän sekä kestäväen kasvun ja elinikäisen

talouspoliittisen ohjausjakson luomisen jälkeen. (7)				toimintakykyajattelu	ulottuvuus toimii ja tätä kautta täsmentää Euroopan unionin sosiaalisen ulottuvuuden kompleksista nykytilaa.	oppimisen teemojen roolit kasvavat ohjausjakson suosituksissa tarkastelujakson aikana.
"Heikoimpien puolella turhaa kulutusta vastaan" - Tutkimus kestävästä diakoniasta (8)	Mirka Rotola-Pukkila Johanna Törmälä	2023	Diakonia ammattikorkeakoulu Suomi	diakoniatyö, grounded theory, kestävä diakonia, kestävä kehitys	Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kestävä diakonian käsitettä ja tuottaa sitä kautta tietoa, jota voisi myöhemmin hyödyntää diakoniatyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.	Jotta diakoniatyö voisi toteutua mahdollisimman kestävästi, on tulevaisuudessa tärkeää kiinnittää huomiota sekä riittäviin resursseihin että toimintatapojen arviointiin kestävyden näkökulmasta.
Kestävä Kehitys (9)	Noora Kivikko, Nea Haukka, Mona Vilen	03/2024	Helsingin yliopisto Suomi	Kestävä kehitys Agenda 2030 Kestävä elämäntapa	Tutustutaan kestävä kehityksen eri osa-alueisiin tutkimalla erilaisia tuotteita, sekä Agenda 2030 tavoitteita. Kokonaisuus	Oppimateriaali kestävä kehityksen eri osa-alueisiin tutkimalla erilaisia tuotteita, sekä Agenda 2030 tavoitteita.

					sisältää opetukseen tarvittavat elementit mm. teorian, harjoitusten ohjeistukset, materiaalit, monisteet.	
Sosiaalialan ilmastokäsikirja. (10)	Satu Ranta-Tyrkkö ja Talentian ammattieettien lautakunta (2021–2024): Merja Järveläinen, Ulla Lehtinen, Sonja Alakoski, Henna Turunen, Petteri Niemi, Maria Martti, Päivi Rantanen, Sanna Marttinen, Alpo	2023	Talentia Suomi	Vihreä siiyelmä Ilmastokriisi Ekologinen jälleenrakennus	Sosiaalialan ammattieettisiä ohjeita päätettiin täydentää ”ilmastoliitteellä”. Lisäksi lautakunta halusi kuulla jäsenistön näkökulmia siihen, miten ilmastomuutoksen koetaan koskettavan sosiaalialaa ja millaista tietoa, ohjausta tai neuvontaa jäsenistö kaipaa sitä koskien	Ekologisen ja ilmastokriisin pahimpien seurausten vähentämiseksi on tehtävä nopeasti mittavia ilmastomuutosta hillitseviä ja luonnon säilymistä tukevia järjestelmämuutoksia

	Heikkinen ja Marja Marttila					
Kestävä tulevaisuus - Agenda 2030 talkookirja. (11)	Johanna Hurtig, Jarmo Kokkonen Jari Pulkkinen Airi Raitaranta Tiina Saarela Ilkka Sipiläinen	2020 Suomi	Kirkkohallitus Suomen evankelis-luterilainen kirkko	Kestävä kehitys Agenda 2030	Suomen evankelis-luterilainen kirkko haluaa olla osaltaan mukana toteuttamassa Agenda 2030 tavoitteita. Kirja tarjoaa tiedollisia ja hengellisiä näkökulmia tavoitteiden sisältöihin sekä virikkeitä yhdessä tekemiseen ja vaikuttamiseen.	Luonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen on ihmisoikeuskysymys. Ilmastonmuutos koettelee erityisesti alueita, joissa elinolosuhteet ovat muutenkin vaikeat. Vastuullisilla ja kestäväillä valinnoilla voimme edetä kohti turvallisempaa yhteistä tulevaisuutta.
Diakoniabarometri 2022 – Muuttuva ja muuttava diakonia. (12)	Sirkku Hammarén Maija Hietaniemi Meri Kalanti Sakari Kainulainen	2022 Suomi	Diakonian tutkimuksen seura Diakonia-ammattikorkeakoulu Diakoniatyöntekijöiden Liitto	Diakonia	Diakoniabarometri luotaa diakoniatyön tulevaisuutta vapaaehtoistoiminnan muodostuessa kiinteämmäksi osaksi yhteistä seurakuntatyötä ja hyvinvointialueiden	Diakoniatyössä on kohdattu ihmisiä uusilla tavoilla ja uusia yhteydenpitovälineitä hyödyntäen. Samalla näkyy kirkkaana se, mikä ei ole muuttunut: pyrkimys

			Kirkkohallitus.		aloittaessa toimintansa sote-palveluiden uudistuksessa.	vahvistaa jokaisen ihmisen osallisuutta, halu auttaa yhdessä häntä, jolla tällä hetkellä on vaikeaa, ja kyky toimia monenlaisten kumppaneiden kanssa mahdollisimman hyvän maailman rakentamiseksi.
--	--	--	-----------------	--	---	--

LIITE 2. Luontoperusteisen diakonian oppimateriaalin esimerkki diat

Johdanto

Luontoperustaisen diakonian merkitys

- Kasvava ympäristötietoisuus ja luonnon hyvinvoinnin arvostus lisäävät kiinnostusta luontoperustaiseen diakoniaan osana kirkon ja yhteiskunnan toimintaa.
- Luontoperustainen diakonia tarjoaa uusia menetelmiä mielenterveyden tukemiseen, erityisesti luontoympäristön terapeuttisten vaikutusten hyödyntämiseen.
- Se vahvistaa seurakuntien yhteisöllisyyttä ja tarjoaa konkreettisia toimintamuotoja, jotka yhdistävät ihmisiä luonnossa ja tukevat kestäväää elämäntapaa.
- Tulevaisuudessa luontoperustainen diakonia voi toimia sillanrakentajana ekologisen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden välillä kirkollisessa ja yhteiskunnallisessa keskustelussa.

